

Т

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за заочною формою навчання

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИКИ:

Доцентка кафедри трудового, земельного та господарського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
08 серпня 2022 року

Людмила ТАРАНЕНКО

Професорка кафедри трудового, земельного та господарського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
08 серпня 2022 року

Надія ЧУДИК-БІЛОУСОВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри кафедри трудового, земельного та господарського права
08 серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
08 серпня 2022 року

Іван КОСТЯШКІН

В.о. декана юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
08 серпня 2022 року

Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг програми – 1,2 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		– 4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 4
	1.2.	Лекції	– 5
	1.3.	Семінарські заняття	– 6
	1.4.	Самостійна робота студентів	– 8
	1.5.	Індивідуальні завдання	– 8
	1.6.	Підсумковий контроль	– 9
2.	Схема нарахування балів		– 12
3.	Рекомендовані джерела		– 13
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		– 21

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
		Заочна форма					
		усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	Введення в курс НД «Соціальне законодавство». Загальна характеристика соціального законодавства	10	2	-	-	-	8
2	Конституція України як основне джерело права соціального забезпечення	10	1	-	-	-	9
3	Закони та інші акти Верховної Ради України, як складова соціального законодавства	10,5	1	0,5	-	-	9
4	Акти Президента України та Кабінету Міністрів України як складові соціального законодавства	10,5	1	0,5	-	-	9
5	Акти міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства	13,5	1	0,5	-	-	12
6	Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування як складник соціального законодавства	14,5	1	0,5	-	-	13
7	Локальні (корпоративні) правові акти як складник соціального законодавства	11	2	-	-	-	9
8	Міжнародні акти соціального забезпечення	10	1	-	-	-	9
	Усього годин	90	10	2	-	-	78

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Введення в курс НД «Соціальне законодавство». Загальна характеристика соціального законодавства.	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6. 1.7. 1.8. 1.9.	Історія розвитку соціального законодавства України. Соціальна цінність права. Класифікація соціально-правових норм. Форми права соціального забезпечення. Дія актів соціального законодавства (у часі; у просторі; за колом осіб). Національні нормативно-правові акти, як форма права соціального забезпечення. Колізії норм в праві соціального забезпечення. Систематизація законодавства про соціальне забезпечення. Юридична сила та ієрархія соціального законодавства.	
2.	Конституція України як основне джерело права соціального забезпечення	1
2.1. 2.2. 2.3. 2.4.	Сутність Конституції України у системі джерел права соціального забезпечення. Ознаки та особливості Конституції України у системі джерел права соціального забезпечення. Основні системні зв'язки між Конституцією України та іншими актами соціального законодавства. Повноваження Конституційного Суду України.	
3.	Закони та інші акти Верховної Ради України, як складова соціального законодавства	1
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6. 3.7. 3.8. 3.9.	Закони як складова соціального законодавства. Поняття терміну «закон» та «законодавство». Структура закону та підзаконного нормативно-правового акта в сфері соціального забезпечення. Внесення та відкликання законопроектів. Розгляд Верховною Радою України законопроектів. Підготовка прийнятих законів до направлення на підпис Президенту України. Право вето Президента України щодо прийнятих Верховною Радою України законів. Повторний розгляд Верховною Радою України законів України. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України. Порядок оприлюднення, зберігання законів, постанов та інших актів, прийнятих Верховною Радою України. Офіційне роз'яснення законів та інших актів Верховної ради, як складової соціального законодавства.	
4.	Акти Президента України та Кабінету Міністрів України як складові соціального законодавства	1
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6.	Укази Президента України. Розпорядження Президента України. Порядок підготовки та внесення на розгляд глави держави проектів актів Президента України. Розгляд звернень громадян з пропозиціями щодо видання актів Президента України. Акти Кабінету Міністрів нормативного характеру. Підготовка проектів актів Кабінету Міністрів України. Прийняття актів Кабінету Міністрів України.	

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
4.7.	Порядок набрання чинності актів Кабінету Міністрів України.	
5.	Акти міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства	1
5.1. 5.2. 5.3. 5.4. 5.4.1. 5.4.2. 5.4.3. 5.4.4. 5.4.5. 5.4.6. 5.4.7. 5.5. 5.6.	Основні ознаки підзаконних актів соціального забезпечення. Класифікація підзаконних актів соціального забезпечення. Порядок складання проекту підзаконних нормативно-правових актів та його видання. Акти міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства: Постанови правління Пенсійного фонду України. Постанови Фонду соціального страхування України. Постанови Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Акти Міністерства освіти і науки України як складова соціального законодавства. Акти Міністерства охорони здоров'я України як складова соціального законодавства. Акти Міністерства у справах ветеранів України як складова соціального законодавства. Роль Національної соціальної сервісної служби України у забезпеченні виконання актів соціального законодавства. Державна реєстрація підзаконних нормативно-правових актів. Скасування, втрата чинності та зупинення дії актів міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства.	
6.	Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування як складник соціального законодавства.	1
6.1. 6.2. 6.3. 6.4.	Порядок прийняття актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення. Порядок зупинення дії актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення. Порядок набрання чинності актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення. Порядок визнання актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування незаконними.	
7.	Локальні (корпоративні) правові акти як складник соціального законодавства	2
7.1. 7.2. 7.3. 7.4. 7.5. 7.6. 7.7. 7.8. 7.9. 7.10.	Поняття правових локальних актів у сфері соціального забезпечення. Класифікація локальних нормативних актів. Локальні ненормативні акти. Ознаки та особливості локальних актів. Підстави видання локальних правових актів. Мета, зміст і організація роботи з локальними актами. Порядок складання проекту локального правового акта та його видання. Організація обліку локальних правових актів. Порядок підготовки локального правового акта для подання його на державну реєстрацію. Порядок скасування рішень про державну реєстрацію нормативно-правових актів, що суперечать чинному законодавству. Кодифікаційно-довідкова робота.	

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
8.	Міжнародні акти соціального забезпечення	1
8.1.	Поняття міжнародного договору, його структура та форма.	
8.2.	Роль міжнародних договорів, угод у сфері соціального забезпечення.	
8.3.	Види міжнародних актів у сфері соціального забезпечення. Ратифікація міжнародних актів Україною.	
8.4.	Дія та припинення дії міжнародних договорів. Тлумачення міжнародного договору у сфері соціального забезпечення.	
8.5.	Законодавство України про міжнародні договори.	
8.6.	Аналіз міжнародних актів в сфері соціального забезпечення.	
8.7.	Загальна декларація прав людини.	
8.8.	Європейський кодекс соціального забезпечення.	
8.9.	Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.	
8.10.	Акти Міжнародної організації праці.	
8.11.	Європейська соціальна Хартія.	
	Усього	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1.

Теми 3-6. Закони та інші акти Верховної Ради України, як складова соціального законодавства. Акти Президента України та Кабінету Міністрів України як складові соціального законодавства. Акти міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування як складник соціального законодавства.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Закони як складова соціального законодавства. Поняття терміну «закон» та «законодавство».
2. Основні ознаки підзаконних актів соціального забезпечення. Класифікація підзаконних актів соціального забезпечення. Порядок складання проекту підзаконних нормативно-правових актів та його видання.
3. Укази Президента України. Розпорядження Президента України.
4. Акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру.
5. Акти міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства.
6. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: нормативно-правовий акт, закон, підзаконний нормативно-правовий акт, акт нормативного характеру.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- які акти видає Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України;

- акти Президента України за юридичною силою є законами чи підзаконними актами?;
- чи є джерелом права соціального забезпечення акти Президента;
- які повноваження має Президент України з мотивів невідповідності актів Кабінету Міністрів України Конституції України?
- в якому випадку дія актів Президента України припиняється?
- назвіть офіційні джерела, в яких оприлюднюються закони;
- які акти не підлягають включенню до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів?;
- дайте роз'яснення терміну «дія закону»;
- який орган відповідає за ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів?;
- назвіть основні ознаки підзаконних актів соціального забезпечення;
- назвіть класифікацію підзаконних актів соціального забезпечення;

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Соціальне законодавство». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення та поглиблювати засвоєні теоретичні знання.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Соціальне законодавство» для студентів заочної форми навчання складається з двох окремих завдань:

1) розробка у письмовій формі тестових завдань (складання 5 тестів) до кожної з тем з метою опрацювання лекційного матеріалу.

Формулювання тестового питання має бути лаконічним та чітким, правильна відповідь на тестове питання має бути лише одна (з 4 запропонованих), вона повинна бути однозначною. Правильну відповідь необхідно виділити або підкреслити;

2) виконання індивідуального завдання (реферат-огляд).

Вказівки щодо виконання індивідуальних завдань розміщені у п. 1.5.

1.5 Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом (відповідно до номера у списку академічної групи) на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами. За бажанням студент може довільно обрати тему реферату (дотримуючись умови уникнення дублювання тем), узгодивши попередньо її з викладачем.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом TimesNewRoman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

Форма контролю – перевірка виконання рефератів із врахуванням самостійності та творчого підходу.

1.5.2. Темы рефератів-оглядів

1. Історія розвитку соціального законодавства України.
2. Класифікація соціально-правових норм.
3. Національні нормативно-правові акти, як форма права соціального забезпечення.
4. Ознаки та особливості Конституції України у системі джерел права соціального забезпечення.
5. Закони як складова соціального законодавства.
6. Структура закону та підзаконного нормативно-правового акта в сфері соціального забезпечення.
7. Акти Президента України як складові соціального законодавства.
8. Акти Кабінету Міністрів України як складові соціального законодавства.
9. Підзаконні акти соціального забезпечення, їх характеристика.
10. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування як складник соціального законодавства.
11. Локальні (корпоративні) правові акти як складник соціального законодавства.
12. Офіційне роз'яснення законів та інших актів Верховної ради, як складової соціального законодавства.
13. Поняття та особливості форм права соціального забезпечення.
14. Класифікація джерел та форм права соціального забезпечення.
15. Нормативно-правові договори як форма права соціального забезпечення.
16. Міжнародні акти Ради Європи як джерела та форми права соціального забезпечення.
17. Колізії норм в праві соціального забезпечення.
18. Роль міжнародних договорів, угод у сфері соціального забезпечення.
19. Порядок ратифікації міжнародних актів Україною.
20. Аналіз міжнародних актів в сфері соціального забезпечення.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться усно у формі заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю (заліку)

1. Соціальна цінність права. Класифікація соціально-правових норм.
2. Норми моралі і норми права. Ознаки соціально-правових норм.
3. Поняття соціального законодавства.
4. Форми права соціального забезпечення.
5. Поняття, види та особливості джерел права соціального забезпечення.
6. Форма і класифікація нормативно-правових актів соціального забезпечення.
7. Дія актів соціального законодавства у часі (набрання чинності нормативним актом; припинення дії нормативного акта).
8. Дія актів соціального законодавства у просторі: основні принципи дії нормативних актів у просторі; поняття простору та території; екстериторіальність.
9. Дія актів соціального законодавства за колом (щодо) осіб: принципи дії; винятки дії нормативних актів за колом осіб; особиста недоторканність та імунітети.
10. Колізії в праві соціального забезпечення.
11. Юридична сила та ієрархія соціального законодавства.
12. Систематизація законодавства про соціальне забезпечення.
13. Ознаки та особливості Конституції України у системі джерел права соціального забезпечення.
14. Основні системні зв'язки між Конституцією України та іншими актами соціального законодавства.
15. Механізми конституційного контролю щодо окремих актів законодавства про соціального забезпечення.

16. Роль Конституції України у забезпеченні удосконалення джерел права соціальне забезпечення.
17. Повноваження Конституційного Суду України.
18. Закони як складова соціального законодавства. Поняття терміну «закон» та «законодавство».
19. Структура закону та підзаконного нормативно-правового акта в сфері соціального забезпечення.
20. Порядок оприлюднення, зберігання законів, постанов та інших актів, прийнятих Верховною Радою України.
21. Офіційне роз'яснення законів та інших актів Верховної ради, як складової соціального законодавства.
22. Акти Президента України як складові соціального законодавства.
23. Порядок підготовки та внесення на розгляд глави держави проектів актів як складових соціального законодавства.
24. Акти Кабінету Міністрів нормативного характеру.
25. Організаційно-розпорядчі акти Кабінету Міністрів України.
26. Порядок набрання чинності актів Кабінету Міністрів України.
27. Офіційне оприлюднення актів Президента України та Кабінету Міністрів України.
28. Характеристика актів міністерств, центральних, інших органів виконавчої влади як складова соціального законодавства
29. Основні ознаки та класифікація підзаконних актів соціального забезпечення.
30. Порядок прийняття актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення.
31. Порядок набрання чинності актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення.
32. Рішення ради, акти виконавчого комітету, розпорядження голови, регуляторні акти. Порядок оскарження рішень.
33. Поняття правових локальних актів у сфері соціального забезпечення.
34. Класифікація локальних нормативних актів.
35. Мета, зміст і організація роботи з локальними актами.
36. Порядок складання проекту локального правового акта та його видання.
37. Роль міжнародних договорів, угод у сфері соціального забезпечення.
38. Види міжнародних актів у сфері соціального забезпечення.
39. Ратифікація міжнародних актів Україною.
40. Аналіз міжнародних актів в сфері соціального забезпечення.

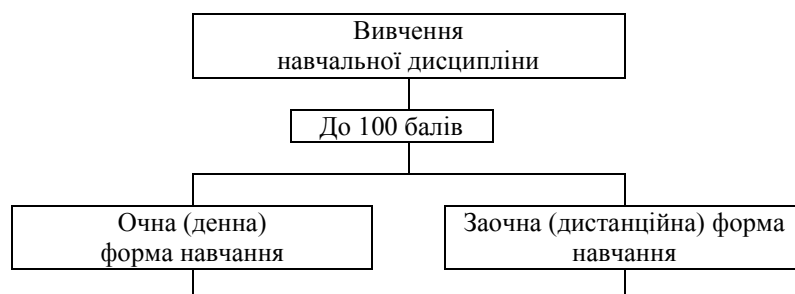
1.6.2. Структура залікового білету.

1. Поняття соціального законодавства.
2. Акти Президента України як складові соціального законодавства.
3. Поняття правових локальних актів у сфері соціального забезпечення.

2. Схема нарахування балів

3.

2.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 лекційних занять у 1-2 семестрі за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Розподіл балів здобутих студентом під час лекцій

№ з/п	Семестр навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій				
			1	2	3	4	5
1	1-2	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення одного семінарського заняття у 2-му семестрі.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

Розподіл балів за самостійну роботу у 1-2 семестрі

№ з/п	Показник	Номер теми								Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	3	3	3	3	3	3	3	3	24
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	16								16
	Усього балів									40

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Соціальне законодавство», студент заочної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за

результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

7. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Загальна теорія права: підручник. За заг. ред. М.І.Козюбри. К.: Ваіте. 2015. 392 с.
2. Право соціального забезпечення в Україні : підручник. О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін. За ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 458 с.
3. Ругляк Т. Джерела права соціального захисту України: поняття та класифікація. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 30. С. 103-107.
4. Поняття, види та особливості джерел права соціального забезпечення. *Студентська бібліотека*: URL: https://studies.in.ua/soc_zabezp/1565-ponyattya-vidi-ta-osoblivost-dzherel-prava-socalnogo-zabezpechennya.html
5. Сіньова Л.М. До поняття джерел права соціального забезпечення в Україні. Проблеми законодавчого регулювання порядку розробки та прийняття нормативно-правових актів : тези доп. та повідомл. сучасн. III Міжнар. наук.-практичн. конференції (м. Київ, 2-3 листопада 2017 р.). За заг. Ред. І.Д.Шутака. Харків. Право. 2017. 344 с.
6. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посібник. Київ : Знання, 2005. 405 с.
7. Сташків Б.І. Колізії в праві соціального забезпечення. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. С. 379-388.
8. Михайлова І. Ю. Розвиток пенсійного законодавства в роки незалежності України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 93-96.

Тема 2

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Болотіна Н. Б. Законодавство України в сфері соціального захисту населення та перспективи його розвитку. Соціальне законодавство України: теоретичні і практичні проблеми розвитку: Матеріали наук.-практ. семінару. м. Київ. 23 березня 2005 р. К. 2005. С. 10-18.
3. Костюк В. Конституційне право на соціальний захист в умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Публічне право*. 2015. № 2 (18). С. 252-259.
4. Мельник О.Я. Конституція України як основне джерело права соціального забезпечення: сутність, ознаки та перспективи. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2015. № 2 (12). С. 1-15.
5. Найвища юридична сила та пряма дія норм Конституції України. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/33-nayvyshchayuryduchna-syla-ta-pryama-diya-norm-konstytuciyi-ukrayiny>.
6. Мельник О.Я. Конституція України та її роль в удосконаленні джерел права соціального забезпечення: сутність, новації, тенденції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 1 (22). С. 68-72.

Тема 3

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Регламент Верховної Ради України від 10.02.2010 р. № 1861-УІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.

3. Болотіна Н. Б. Законодавство України в сфері соціального захисту населення та перспективи його розвитку. Соціальне законодавство України: теоретичні і практичні проблеми розвитку: Матеріали наук.-практ. семінару. м. Київ. 23 березня 2005 р. К. 2005. С. 10-18.
4. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2016. 692 с.
5. Возгріна Т.Ю. Генеза розвитку законодавства про соціальне забезпечення / Т.Ю. Возгріна // Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-2. С. 172-174
6. Сташків Б.І. Закони як форма права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. С. 356-362.

Тема 4

1. Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15.11.2006 р. № 970/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>.
2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-УП. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
3. Регламент Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text>.
4. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 668 с.
5. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.
6. Сташків Б.І. Підзаконні акти як форма права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. С. 362-370.

Тема 5

1. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#n18>.
2. Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#n593>.
3. Положення про Міністерство соціальної політики України: постанова Кабінету Міністрів України 17.06.2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п#Text>.
4. Положення Пенсійного фонду України: постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 р.. № 2280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#Text>.
5. Положення про Державну службу зайнятості: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 16.12.2020 р. № 2663, зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 28.12.2020 р. № 1305/35588. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text>.
6. Положення про Міністерство у справах ветеранів України: постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2022 р.. № 1128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2022-%D0%BF#Text>.
7. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 р.. № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>.
8. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.

9. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін. Київ: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. 453 с.
10. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник / М.Д. Бойко. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ: Атіка, 2006. 380 с.
11. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 668 с.
12. Право соціального забезпечення в Україні: підручник За заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
13. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
14. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.

Тема 6

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Петришина М. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування: сутність та особливості. *Вісник Академії правових наук України* : зб. наук. пр. Харків, 2012. № 1. С. 66–76.
4. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, установах і організаціях: наказ Міністерства юстиції Ураїни від 18.06.2015 р. № 1000/5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції Ураїни від 22.06.2015 р. За № 736/27181. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15#n15>.
5. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Харків : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
6. Скакун О.Ф. Нормативно-правовий акт органу (посадової особи) місцевого самоврядування України: загальнотеоретичні аспекти. Проблеми удосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. м. Харків. 25 травня 2004 р. За ред. Ю.П.Битяка. Х.: Інститут державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України. 2004. С.96-97.
7. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2016. 692 с.
8. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.
9. Хоменко В.О. Процедура прийняття нормативних актів органами місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2015. Випуск 34. Том 2. С. 144-147.
10. Шпак Ю.А. Стадії нормотворчого процесу в органах місцевого саморядування: теоретико-правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2014. № 801. С. 103-108.

Тема 7

1. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-УІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 36. Ст. 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>.
3. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, установах і організаціях: наказ

Міністерства юстиції України від 18.06.2015 р. № 1000/5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 22.06.2015 р. За № 736/27181. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15#n15>.

4. Сташків Б.І. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. С. 370-373.
5. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#n18>.
6. Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#n593>.
7. Ярошенко О.М. Джерела трудового права України: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого. Харків. 2007. 42 с.

Тема 8

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Європейський кодекс соціального забезпечення (переглянутий) від 06.11.1990 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_329
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
4. Про міжнародні договори: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.
5. Положення про порядок укладання, виконання і денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: постанова Кабінету Міністрів від 17.06.1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF#Text>.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: міжнародний документ ООН від 16.12.1966 р. Ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.73 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.
7. Булгакова Д.О. Міжнародний договір у системі права Європейського Союзу (теоретичні аспекти). Автореферат дисертації канд. юрид. наук: 12.00.11. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Харків. 2013. 19 с.
8. Васюк Н.О. Конвенція про захист прав людини і основних свобод як обов'язковий міжнародний договір про систему національного контролю за дотриманням прав людини. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 13. С. 117-119.
9. Зверев Є.О. Тлумачення міжнародних договорів національними судам: європейський досвід та українська практика. Автореферат дисертації канд. юрид. наук: 12.00.01. Національний університет «Кієво-Могилянська академія». Харків. 2015. 16 с.
10. Кравченко С. Р. Міжнародно-правове регулювання припинення міжнародних договорів: теорія і практика: монографія. Київ: LAT&K. 2010. 241 с.
11. Погорелова С. Історія становлення державної системи соціального захисту в європейських країнах. *Вісник Пенсійного Фонду України*. 2008. № 5 (71). С. 12-13.
12. Сташків Б.І. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. С. 340-356.
13. Терлецький Д. С. Конституційно-правове регулювання дії міжнародних договорів в Україні: монографія. Одеська національна юридична академія. Одеса: Фенікс. 2009. 232 с.
14. Шитченко В.Г. Моделі соціального захисту в державах-членах Європейського Союзу. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці (серія: Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки)*. 2008. № 1. С. 36-44.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua/ — Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua/ — Президент України.
3. www.kmu.gov.ua/ — Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua/ — Міністерство юстиції України.
5. www.mon.gov.ua/ua/ — Міністерство освіти і науки України
6. www.nbuv.gov.ua/ — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
7. <https://km-oblrada.gov.ua/> - Хмельницька обласна рада.
8. <https://khm.gov.ua/> - Хмельницька міська рада.